

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Бюлетень
Національного університету
цивільного захисту України
Присвячений 95-річчю заснування закладу

2023

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

БЮЛЕТЕНЬ

Національного університету цивільного захисту України

Присвячений 95-річчю заснування закладу

Харків 2023

ЗМІСТ

Бабакін В.М., Векшин В.О., Колосков В.Ю., Кондратенко О.М.

Завдання щодо реалізації в освітньому процесі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання стратегії у запобіганні корупції та забезпечення дотримання академічної доброчесності..... 6

Вавренюк С.А.

Процес адаптації курсантів перших курсів до умов навчання в закладах освіти цивільного захисту..... 12

Гассісв С.Д., Макаров Є.О.

Інноваційні технології в підготовці керівників піротехнічних підрозділів..... 1

Говаленков С.В., Тарасенко О.А.

Кафедра фізико-математичних дисциплін – симбіоз фундаментальної освіти і прикладної науки 2

Ігнат'єв О.М.

Використання базових рухів школи «Чой» під час проведення занять із гасіння палаючої людини 1

Ковальов О.О.

Навчання курсантів НУЦЗ України з використанням безпілотних літальних апаратів..... 1

Ковальов П.А.

Дистанційна форма освіти в умовах воєнного стану 1

Кононович В.Г., Усачов Д.В.

Сучасні підходи до фізичного виховання в закладах вищої освіти ДСНС..... 1

Корчагін П.О., Шевченко Р.І.

Науково-методичні рекомендації з підвищення ефективності підготовки фахівців з експлуатації аварійно-рятувальної техніки в системі ЗВО ДСНС 1

Кулешов М.М.

Система підготовки управлінських кадрів служби цивільного захисту та її удосконалення 1

Лісняк А.А., Грицина І.М., Дубінін Д.П., Остапов К.М., Сенчихін Ю.М., Аветісян В.Г., Шевченко С.М., Криворучко Є.М.

Сучасні тенденції в підготовці фахівців цивільного захисту..... 1

Майстро С.В.

Особливості становлення та розвитку спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» у сфері цивільного захисту 7

Пономаренко Р.В., Мінська Н.В., Виноградов С.А., Демент М.О., Безугла Ю.С.

Співпраця університету із практичними підрозділами – запорука якісної підготовки здобувачів вищої освіти 8

Поступна О.В.

Виклики у підготовці здобувачів вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» в умовах дистанційної форми навчання 9

Рудаков С.В.

Вдосконалення педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти ДСНС України в умовах дистанційного навчання 9

Рютін В.В., Рютіна Д.М.

Дослідження психологічних та педагогічних умов військової соціалізації студентів кафедри військової підготовки 1

Рябініна О.В., Харламов М.І.

Дистанційне навчання. Константи та еволюція 1

Савченко О.В., Безугла Ю.С.

Особливості підготовки здобувачів вищої освіти НУЦЗУ України до інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань безпеки життєдіяльності населення 1

Слепужніков Є.Д., Чиркіна-Харламова М.А., Мінська Н.В., Трегубов Д.Г.

Повсякденна діяльність співробітників кафедри спеціальної хімії та хімічної технології факультету оперативно-рятувальних сил на службі підготовки досвідчених фахівців у сфері радіаційного та хімічного захисту в мирний час та в умовах воєнного стану 1

Степанчук С.О., Стрілець В.М.

Визначення особливостей підготовки курсантів-піротехніків до гуманітарного розмінування в радіаційно забрудненій місцевості 1

Сухарькова О.І.

Вдосконалення процесу навчання дисципліні «Інженерна та комп'ютерна графіка» за допомогою сучасних технологій 1

Толкунов І.О.

Активізація пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти з освітньої програми «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт»..... 139

Уваров Ю.В., Морозов А.І.

Акредитація освітніх програм у НУЦЗ України: результати, досвід, шляхи вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти..... 147

Шароватова О.П., Артем'єв С.Р.

Особливості впровадження та реалізації дуальної освіти в Національному університеті цивільного захисту України..... 155

Вибикін В.М., доктор юридичних наук, доцент, викладач кафедри прикладної механіки та технологій захисту навколишнього середовища НУЦЗ України
Векишин В.О., кандидат технічних наук, старший викладач кафедри прикладної механіки та технологій захисту навколишнього середовища НУЦЗ України
Колосков В.Ю., кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри прикладної механіки та технологій захисту навколишнього середовища НУЦЗ України
Кондратенко О.М., доктор технічних наук, доцент, професор кафедри прикладної механіки та технологій захисту навколишнього середовища НУЦЗ України

ЗАВДАННЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ СТРАТЕГІЇ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

28 лютого 2022 року Україна подала заявку на членство України до Європейського Союзу [1], а вже 23 червня 2022 року Україна офіційно отримала статус кандидата у члени ЄС [2].

Одним із пріоритетних завдань вступу України до Європейського Союзу є питання протидії корупції. У зв'язку з цим питання запобігання та протидії корупції й виховання доброчесності набувають все більшої актуальності, особливо під час дії воєнного стану в Україні.

У червні 2022 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки», в якому задекларовано реалізацію принципів антикорупційної стратегії в Україні. У його тексті визначено наступне: «Досягнутий за останні роки прогрес не задовольняє суспільство і є надто повільним, оскільки низькі темпи реалізації антикорупційної політики в Україні суттєво сповільнюють її економічне зростання. Європейська комісія у висновку щодо заявки на членство в Європейському Союзі, поданої Україною від 17 червня 2022 року, зазначила, що Україна досягла значного прогресу на шляху до верховенства права, проте подальша боротьба з корупцією залишається однією з основних вимог суспільства» [3].

На виконання правових норм цього Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» Державна служба України з надзвичайних ситуацій своїм наказом від 27.03.2023 № 248 затвердила «Антикорупційну програму Державної служби України з надзвичайних ситуацій на 2023–2025 роки» [4]. Відповідно до ст. 4 Закону України «Про державну службу» одним із принципів проходження державної служби є доброчесність, яка спрямована на дії державного службовця щодо захисту публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень [5].

Важливу роль у реалізації досягнення цілей щодо формування нетерпимості до корупції, виховання та дотримання доброчесності й поваги до верховенства права у здобувачів вищої освіти відіграє сфера освіти. Флагманом ру

ху в цьому напрямі є заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що входять до системи Міністерства внутрішніх справ України, зокрема Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

1. Запровадження освітнього компоненту «Антикорупція та доброчесність» в освітній процес закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання

У ході реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні фахівці Офісу доброчесності Національного агентства з питань запобігання корупції розробили навчально-методичний комплекс «Антикорупція та доброчесність» для закладів вищої освіти, що також спрямований на безумовне запровадження таких підходів в освітньому процесі й науково-дослідній діяльності. Ця ініціатива знайшла прихильність у представників академічної спільноти – станом на 1 вересня 2023 року вже у 12 закладах вищої освіти було прийнято рішення про введення в освітній процес освітнього компоненту «Антикорупція та доброчесність» [6]. Вважаємо доцільним впровадження вказаного освітнього компоненту й в освітній процес підготовки фахівців у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, зокрема у закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України, зокрема Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Освітній компонент «Антикорупція та доброчесність» є необхідною умовою для підготовки фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Це напрям спрямований на вирішення наступних завдань:

формування у науково-педагогічного складу і здобувачів вищої освіти розуміння засад державної антикорупційної політики України та нормативно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні;

формування у науково-педагогічного складу і здобувачів вищої освіти свідомої нетерпимості до будь-яких проявів корупції;

отримання знань щодо механізму запобігання корупції у діяльності системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій, підстави та порядок притягнення до відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, запобігання та врегулювання конфліктів інтересів тощо.

Розуміння основних вимог, обмежень, заборон антикорупційного законодавства України, відомчих нормативно-правових актів та набуті під час вивчення освітнього компоненту практичні навички допоможуть здобувачам вищої освіти як майбутнім фахівцям Державної служби України з надзвичайних ситуацій мати змогу зробити власні висновки щодо проявів корупції і відповідального ставлення до своїх посадових обов'язків, краще орієнтуватися в різноманітних ситуаціях ділового характеру тощо. Їх застосування також надасть майбутнім фахівцям у сфері цивільного захисту змогу координувати свою майбутню професійну діяльність та використовувати набуті знання під час впровадження антикорупційних заходів у Державній службі України з надзвичайних ситуацій, що дозволять своєчасно запобігати корупції та виявляти такі факти у системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

На погляд авторів, впровадження освітнього компоненту «Антикорупція та доброчесність» в освітній процес Національного університету цивільного захисту України є важливою умовою формування у здобувачів вищої освіти нульової толерантності до корупції, надання їм знань та практичних умінь щодо механізмів запобігання корупції, врегулювання конфліктів тощо.

2. Застосування стратегій покращення умов дотримання вимог академічної доброчесності в освітньому процесі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання

03 серпня 2021 р. на платформі Прометеус було запущено онлайн-курс «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів» [7]. Сформований фахівцями із забезпечення академічної доброчесності в академічному середовищі, він охоплює увесь спектр проявів академічної доброчесності та стратегій щодо її подолання в освітньому процесі та надає унікальну можливість визначити нові шляхи вирішення проблеми забезпечення якості освіти шляхом впровадження сучасних освітніх технологій.

Автори курсу [7] виділили, зокрема, декілька причин того, чому здобувачі вищої освіти вдаються до плагіату під час виконання контрольних робіт. Перелік загалом можна поділити на декілька груп:

- 1) відсутність знань стосовно правил оформлення посилань на авторські джерела, неприпустимість перефразування тексту без вказання авторства тощо;
- 2) відсутність власних навичок академічного письма та читання, що ускладнює їх можливості самостійного висловлювання власних думок;
- 3) психологічні проблеми через перевантаження та стрес у навчальному процесі;
- 4) усвідомлення толерантного ставлення академічної спільноти закладу вищої освіти до академічної недоброчесності інших здобувачів вищої освіти;
- 5) відчуття нерелевантності завдань, що задаються, у поєднанні з бажанням зекономити час та зусилля на виконання поставленого завдання.

Остання причина недостатньо враховується академічною спільнотою у процесі створення та вдосконалення освітніх програм та змісту освітніх компонентів, що їх складають. Натомість, саме відчуття здобувачами вищої освіти зацікавленості у досягненні поставленої мети є найкращим рушієм їх відповідальної та сумлінної роботи над поставленими завданнями.

Серед стратегій покращення умов дотримання вимог академічної доброчесності у закладах вищої освіти автори онлайн-курс «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів» виділяють наступні [7]:

- 1) переглянути логічну структуру освітньої програми (послідовність дисциплін, рівень складності, відповідність вхідному рівню компетентностей студентів тощо);
- 2) актуалізувати зміст курсу, додати нові статті, дослідження, кейси тощо;

- 3) налагодити комунікацію між викладачами освітньої програми;
- 4) налагодити регулярну двосторонню комунікацію між викладачами та студентами;
- 5) зменшити кількість об'ємних письмових завдань на оцінку;
- 6) налагодити регулярний зворотний зв'язок на поточну роботу студентів, у тому числі регулярно оновлювати інформацію про поточні оцінки;
- 7) урізноманітнити формати активностей на різних дисциплінах (не лише проекти, а й підготовка відео, постерів, тощо);
- 8) розвести в часі дедлайни об'ємних завдань на різних дисциплінах;
- 9) запропонувати один великий проєкт, який буде оцінюватись одночасно на кількох дисциплінах за різними критеріями;
- 10) розробити тренувальні активності на онлайн платформі.

Вказаний перелік стратегій широко застосовується науково-педагогічним складом Національного університету цивільного захисту України під час перегляду освітніх програм та освітніх компонентів. Однак, на погляд авторів, недостатньо уваги отримує стратегія «великого проєкту», яка, на томість, здатна запропонувати здобувачеві вищої освіти незрівнянно більший рівень зацікавленості у результатах власної праці.

У Національному університеті цивільного захисту України успішно реалізуються освітньо-професійні (бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти) та освітньо-наукова (освітньо-науковий рівень вищої освіти з підготовки докторів філософії) програми «Техногенно-екологічна безпека» за спеціальністю «Технології захисту навколишнього середовища», однією з основ яких стало застосування вищевказаної стратегії покращення умов дотримання вимог академічної доброчесності, а саме стратегії «великого проєкту». Для запровадження цієї стратегії здобувачам вищої освіти на початку навчання надається можливість обрати спеціалізований напрям підготовки (наприклад, підприємство або організацію, що є бажаним місцем майбутнього працевлаштування), з урахуванням якого надалі формулюються завдання на виконання модульних контрольних робіт, проходження навчальної, переддипломної або педагогічної практики, а також виконання кваліфікаційних робіт та дисертаційних досліджень.

Слід відмітити, що подальшим результатом виконання модульних контрольних робіт, об'єднаних єдиним задумом «великого проєкту», стають студентські наукові роботи, виконані, зокрема, здобувачами вищої освіти Національного університету цивільного захисту України сумісно зі здобувачами із Кварського державного університету (Федеративна Республіка Нігерія), які отримують призові місця на всеукраїнських та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт за різними напрямками [8, 9].

Результатами запровадження стратегії «великого проєкту» в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Технології захисту навколишнього середовища» стали, зокрема, наступні:

- 1) підвищення рівня унікальності текстів кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти до 70 % та більше;
- 2) суттєве підвищення різноманітності тем та об'єктів дослідження, що розглядаються у кваліфікаційних роботах;
- 3) підвищення рівня актуальності тематики дисертаційних, кваліфікаційних та курсових робіт здобувачів вищої освіти всіх рівнів підготовки;
- 4) підвищення рівня зацікавленості здобувачів у процесі навчання, як виявляється, зокрема, у покращенні відвідування занять, активізації участі здобувачів вищої освіти в дискусії та обговореннях проблемних питань під час проведення практичних занять тощо;
- 5) заохочення здобувачів вищої освіти у роботі системи забезпечення якості освітнього процесу Національного університету цивільного захисту України, наприклад, під час перегляду змісту освітніх програм та освітніх компонентів тощо;
- 6) заохочення здобувачів вищої освіти до участі у роботі Наукового товариства студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів молодих вчених Національного університету цивільного захисту України.

Слід відмітити й наявність деяких проблемних питань щодо широкого запровадження стратегії «великого проекту» в освітній процес закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, подолання яких дозволить використати увесь потенціал запропонованого підходу, а саме:

- 1) формальна реалізація стратегії «великого проекту» в межах робочих навчальних програм та силабусів окремих освітніх компонентів, особливо в разі випадку їх розподілу між різними кафедрами;
- 2) обмежений доступ здобувачів вищої освіти до працюючих підприємств та організацій України та світу в умовах військової агресії РФ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історичний документ. Зеленський підписав заявку на членство в ЄС – BBC News Україна. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60542129> (дата звернення: 30.10.2023).
2. Офіційно! Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/nadannya-ukrayini-statusu-kandydata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 30.10.2023).
3. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX : станом на 20 черв. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#top> (дата звернення: 30.10.2023).
4. Антикорупційна програма Державної служби України з надзвичайних ситуацій на 2023 – 2025 роки: наказ ДСНС України від 27.03.2023 р. № 248. URL: <https://dsns.gov.ua> (дата звернення 31.10.2023).

5. Про державну службу. Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII: станом на 06 вересня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 31.10.2023).
6. Добросесність в освіті. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua> (дата звернення 30.10.2023).
7. Академічна добросесність: онлайн-курс для викладачів. *Prometheus*. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2 (дата звернення: 30.10.2023).
8. Золотий каштан. *ІАЦ Упаковка*. URL: <http://upakjour.com.ua/klub-ракувалників/konferenczii/zolotij-kashtan/> (дата звернення: 30.10.2023).
9. Міжнародний конкурс студентських наукових робіт. *Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського*. URL: <http://ktnukonkurs.kdu.edu.ua/> (дата звернення: 30.10.2023).

Рекомендовано до друку методичною
радою НУЦЗ України
(протокол від 16.11.2023 № 3)

Бюлетень Національного університету цивільного захисту України.
Присвячений 95-річчю заснування закладу. — Х.: НУЦЗУ, 2023. — 160 с.

Редакційна колегія: Ключка Ю. П. д-р техн. наук, с.н.с.
Морозов А. І. канд. техн. наук, доцент
Назаров О. О. канд. психол. наук, професор
Уваров Ю. В., канд. техн. наук, доцент
Стельмах О. А., канд. техн. наук, доцент

**Відповідальний
за випуск
Редактор** Зимогляд Л.Г.
(057) 707-34-53
Хорошилова К. В.

Сектор редакційно-видавничої діяльності
Національного університету цивільного захисту України
61023, м. Харків, вул. Чернишевська, 94

www.nuczu.edu.ua

СТИЛЬ
ІЗДАТ
ДРУКАРНЯ
www.stil-izdat.com

® Формат 60x84/16 Ум. друк. арк. 9.42. Тир. 100 прим. Зам. № 094-23.
Підписано до друку 16.11.2023. Папір офсетний.

Надруковано з макету замовника ФОП Бровіна І.П.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1. Т. (066) 822-71-30